

VERZONDEN 07 SEP 2018

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	7 september 2018	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2018-1397	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	81DA246C	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	31 augustus 2018	FAX	030-2583139
UW NUMMER		E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	- voorschriften en beperkingen - kaart planlocatie - maatregelen aanvraag	ONDERWERP	Ontheffing ruimtelijke ingrepen persleiding Soesterberg

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht op de aanvraag van 31 augustus 2018 van Waterschap Vallei en Veluwe, om ontheffing in het kader van artikel 3.8 eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: wet). Op 4 september 2018 en 6 september 2018 heeft u deze aanvraag aangevuld.

I. Besluit

Gelet op het bepaalde in de wet, het Beleidskader Wet natuurbescherming en Verordening Natuur en Landschap hebben wij besloten u:

ontheffing te verlenen van artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden en vangen, opzettelijk verstoren en beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de zandhagedis;

ontheffing te verlenen van artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder a en b van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden en vangen en opzettelijk beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de levendbarende hagedis,

voor de periode van 10 september 2018 tot en met 31 oktober 2019.

II. Omschrijving van de aanvraag

Uw aanvraag heeft betrekking op werkzaamheden voor het vervangen van een persleiding in het gebied De Vlasakkers'. De werkzaamheden zullen bestaan uit het verwijderen van korte (heide en gras) vegetatie en het ontgraven van een persleiding die daaronder ligt. De persleiding wordt vervangen en het tracé wordt weer gedicht met zand. Vervolgens zal heidemaaisel op de lege stroken gegooid worden. U vraagt ontheffing van de verbodsartikelen genoemd in artikel 3.5 en 3.10 van de wet voor wat betreft de zandhagedis (*Lacerta agilis*) en de levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) voor de periode van 10 september 2018 tot en met 1 mei 2019.

III. Procedure

De aanvraag is afgehandeld overeenkomstig het bepaalde in afdeling 4.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht.

IV. Toetsingskader

De zandhagedis is beschermd ingevolge artikel 3.5 van de wet. De levendbarende hagedis is beschermd ingevolge artikel 3.10 van de wet.

V. Toetsing Ruimtelijke Ingerep

Motivering

Zandhagedis

Tijdens het onderzoek naar reptielen is de zandhagedis aangetroffen. Van de zandhagedis zijn tenminste 30 exemplaren waargenomen in het noordelijk deel van het plangebied, nabij de spoorlijn. De zandhagedis gebruikt grote delen van het plangebied als leefgebied, met uitzondering van het zuidelijke deel. Aangenomen kan worden dat ook in het plangebied voortplanting plaatsvindt. Er zijn delen los zand aanwezig binnen het plangebied waarin zandhagedissen eieren kunnen leggen en er zijn vrouwtjes aangetroffen die hoogstwaarschijnlijk eieren met zich meedroegen. Ook overwintering van dieren in het plangebied is aannemelijk. De overwintering kan plaatsvinden op de heide en in de eerste paar meter van de bosranden aangezien ook daar geschikte holtes (muizenholen) aanwezig zijn.

Door de werkzaamheden kunnen zandhagedissen worden gedood en wordt leefgebied van de soort beschadigd/vernield. Door de werkzaamheden in het najaar uit te voeren wordt voorkomen dat eieren vernield worden. Om het doden van exemplaren zoveel mogelijk te voorkomen worden tijdens de migratieperiode van de soort zoveel mogelijk exemplaren weggevangen. Dit wegvangen wordt gedaan door een keerscherm te plaatsen rondom het tracé waar gegraven gaat worden. Aan de randen van het tracé moeten aan de binnenkant van het 'reptielenraster' emmers ingegraven worden. Om te voorkomen dat de hagedissen binnen het raster overwinteren wordt het plangebied ongeschikt gemaakt als winterverblijfplaats voorafgaand aan die periode door het kort maaien van de vegetatie en weghalen van boomstronken en dergelijke. Zo worden reptielen gedwongen om naar andere plaatsen te trekken voor de overwintering. Tijdens deze migratie (van half september tot eind oktober) is de zandhagedis relatief mobiel en dat maakt het aannemelijk dat vrijwel alle dieren afgevangen kunnen worden. Door gebruik te maken van deze periode, kunnen migrerende zandhagedissen onderschept worden om overgeplaatst te worden naar voor de zandhagedis geschikte plaatsen waar geen werkzaamheden uitgevoerd worden. Het reptielenraster moet gedurende de werkzaamheden blijven staan om te voorkomen dat de zandhagedissen opnieuw het plangebied in komen. De deskundige ecoloog zal voorafgaand aan de werkzaamheden het reptielenscherm controleren en geeft het gebied vrij als redelijkerwijs aangetoond kan worden dat geen zandhagedissen meer in het plangebied aanwezig zijn. Na uitvoering van de werkzaamheden kan het reptielenraster verwijderd worden. Door op de kale grond die overblijft heidemaaisel te verspreiden, kan jonge heide ontstaan die de structuurrijkheid van het gebied ten goede komt. Delen van het tracé zullen ook voor een tijd in open zand voorzien dat kan functioneren als voortplantingsplaats voor de zandhagedis. Doordat de ontgraving in een lange strook over het terrein loopt, komt er een groot oppervlak terug waarop een overgang van oude naar jonge heideplanten te vinden zal zijn. Dit type habitat is geschikt alternatief leefgebied voor de zandhagedis. Desondanks zal er door de werkzaamheden sprake zijn van het opzettelijk doden en vangen, opzettelijk verstoren en beschadigen van leefgebied van de zandhagedis. Hiervoor is ontheffing nodig.

Doordat het plangebied geplagd wordt, komt ruimte vrij voor open kale grond en jonge heideplanten. Het plangebied voorziet de zandhagedis na de werkzaamheden in nieuw voortplantingsgebied. Daarnaast zijn de nieuw gecreëerde overgangen van oude, naar jonge heide belangrijk habitat voor de zandhagedis. Hier kunnen de zandhagedissen opwarmen in de zon onder begeleiding van de oude heidedelen waarin snel dekking gezocht kan worden als dat nodig is. Op de lange termijn zal hierdoor waarschijnlijk zelfs een verbetering ontstaan in het leefgebied van de zandhagedis. De landelijke staat van instandhouding van de zandhagedis is 'matig ongunstig' (Compendium van de leefomgeving, 2018). Hoewel de soort de laatste twintig jaar in verspreiding en aantal vooruit gaat (BIJ12, 2017a), is de sterke afname in de twintigste eeuw verantwoordelijk voor de status 'matig ongunstig'. De soort gaat de afgelopen twintig jaar met name in de duingebieden aan de kust sterk vooruit. Hoewel in het binnenland ook een vooruitgang is te zien, is deze minder sterk dan in de duingebieden (Creemers et al. 2009). Het is niet ondenkbaar dat de staat van instandhouding binnen afzienbare tijd wordt aangepast naar 'gunstig'. Voor dit project wordt echter nog de status 'matig ongunstig' aangehouden. Vanwege de relatief grote aantallen zandhagedissen op het onderzochte traject lijkt de lokale populatie op de vlasakkers een gunstige grootte te hebben. Afgaande op onderzoek uit 2010 en 2013 (van Ravensberg en Gillisen, 2013) lijkt de lokale populatie een gunstige staat van instandhouding te hebben. In de onderzoeken in 2010 en 2013 werden ook grote aantallen zandhagedissen genoteerd. Omdat tijdens het onderzoek voor dit project ook grote aantallen zijn aangetroffen, kan aangenomen worden dat de populatie stabiel is. Door het nemen van mitigerende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden komt de gunstige staat van instandhouding van de zandhagedis niet in gevaar door het uitvoeren van de werkzaamheden.

Levendbarende hagedis

Tijdens het onderzoek naar reptielen is de levendbarende hagedis aangetroffen. Van de levendbarende hagedis zijn twee waarnemingen gedaan tijdens het onderzoek. Beide waarnemingen werden in het noordelijke deel van het plangebied gedaan, nabij de spoorlijn. Het hele gebied kan dienen als voortplantingsgebied van de soort. Ook overwintering van dieren in het plangebied is aannemelijk. De overwintering kan plaatsvinden op de heide en in de eerste paar meter van de bosranden aangezien ook daar geschikte holtes (muizenholen) aanwezig zijn.

Door de werkzaamheden kan niet uitgesloten worden dat levendbarende hagedissen worden gedood en dat leefgebied van de soort wordt beschadigd/vernield. Door de werkzaamheden in het najaar uit te voeren wordt voorkomen dat de dieren tijdens de voortplantingsperiode verstoord worden. Om het doden van exemplaren zoveel mogelijk te voorkomen worden tijdens de migratieperiode van de soort zoveel mogelijk exemplaren weggevangen. Dit wegvangen wordt gedaan door een keerscherm te plaatsen rondom het tracé waar gegraven gaat worden. Aan de randen van het tracé moeten aan de binnenkant van het 'reptielenraster' emmers ingegraven worden. Om te voorkomen dat de levendbarende hagedissen binnen het raster overwinteren wordt het plangebied ongeschikt gemaakt als winterverblijfplaats voorafgaand aan die periode door het kort maaien van de vegetatie en weghalen van boomstronken en dergelijke. Zo worden de levendbarende hagedissen gedwongen om naar andere plaatsen te trekken voor de overwintering. Tijdens deze migratie (van half oktober en afhankelijk van het weer tot in november) zijn de hagedissen relatief mobiel en dat maakt het aannemelijk dat vrijwel alle dieren afgevangen kunnen worden. Door gebruik te maken van deze periode, kunnen migrerende hagedissen onderschept worden om overgeplaatst te worden naar plaatsen waar geen werkzaamheden uitgevoerd worden. Het reptielenraster moet gedurende de werkzaamheden blijven staan om te voorkomen dat de reptielen opnieuw het plangebied in komen. De deskundige ecoloog zal voorafgaand aan de werkzaamheden het reptielenscherm controleren en geeft het gebied vrij als redelijkerwijs aangetoond kan worden dat geen reptielen meer in het plangebied aanwezig zijn. Na uitvoering van de werkzaamheden kan het reptielenraster verwijderd worden. Door op de kale grond die overblijft heidemaaisel te verspreiden, kan jonge heide ontstaan. Zo kan een jonge structuur ontstaan die de structuurrijkheid van het gebied ten goede komt. Doordat de ontgraving in een lange strook over het terrein loopt, komt er een groot oppervlak terug waarop een overgang van oude naar jonge heideplanten te vinden zal zijn. Dit type habitat is geschikt alternatief leefgebied voor reptielen. Desondanks zal er door de werkzaamheden sprake zijn van het opzettelijk doden, vangen en beschadigen van leefgebied van de levendbarende hagedis. Hiervoor is ontheffing nodig.

Doordat het plangebied als het ware geplagd wordt, komt ruimte vrij voor open kale grond en jonge heideplanten. Het plangebied voorziet de soort na de werkzaamheden in nieuw habitat. Op de lange termijn zal hierdoor mogelijk zelfs een verbetering ontstaan in het leefgebied van de soort. In het kennisdocument van de levendbarende hagedis (BIJ12, 2017b) wordt voor wat betreft de landelijke staat van instandhouding gesproken van een 'sterke afname' in Nederland, evenals in de rest van Europa. De vrije val van de aantallen van deze soort lijkt echter gestopt en de trend is de laatste tien jaar stabiel (RAVON.nl). De situatie in Utrecht en op de Veluwe is echter het ongunstigst (Creemers et al. 2009). Populaties gaan vooral verloren door habitatversnippering, verdroging en versnelde vegetatiesuccessie. De lokale populatie van de levendbarende hagedis is op militair oefenterrein 'de Vlasakkers' in de recente geschiedenis nooit groot geweest. Bij onderzoek in 2010 en 2013 (van Ravensberg en Gillisen, 2013) werden verspreid over het gebied ook kleine aantallen levendbarende hagedissen waargenomen. Deze aantallen werden op 230 en 1300 meter afstand van het plangebied waargenomen. De populatie lijkt daardoor klein, maar stabiel. Vanwege de kwetsbaarheid van kleine populaties kan de lokale staat van instandhouding ook als 'matig ongunstig' worden bepaald. Door het nemen van mitigerende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden komt de staat van instandhouding van de levendbarende hagedis niet in gevaar door het uitvoeren van de werkzaamheden.

Belang van de aanvraag

U heeft ontheffing aangevraagd op grond van de belangen: 'bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van natuurlijke habitats', 'volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' en voor wat betreft de levendbarende hagedis de belangen 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied' en 'algemeen belang'.

De persleiding die momenteel onder de grond zit in het gebied, is zwaar verouderd. De leiding bestaat (deels) uit asbest wat schadelijk kan zijn voor het milieu. De ouderdom van de leiding kan tot gevolg hebben dat de leiding knapt, zoals in het verleden al is gebeurd, wat ernstige gevolgen kan hebben voor grote aantallen huishoudens. Geheel Soesterberg en enkele delen van het buitengebied (Circa 7000 inwoners) zijn afhankelijk van de persleiding.

Daarnaast kan een probleem met de leiding ernstige gevolgen hebben voor de natuur zoals deze op de Vlasakkers aanwezig is. De persleiding zorgt voor het transport van grote hoeveelheden rioolwater. Heide is zeer gevoelig voor inbrengen van voedingsstoffen. Bij het knappen van de leiding stromen in korte tijd grote hoeveelheden nutriënten in de bodem en aan het oppervlak.

De leiding is in het verleden al op enkele plaatsen in het tracé gescheurd waardoor kleine hoeveelheden vervuild water aan het oppervlakte kwamen. De persleiding is van dermate slechte kwaliteit dat het knappen ervan een zeer realistisch scenario is. Dit is op kleine schaal al een keer eerder voorgekomen in de afgelopen twee jaar. Bij het knappen van een dergelijke persleiding is al eerder gebleken in Eerbeek (zie bijgevoegde foto's van de firma Pannekoek GGW) dat er enorme hoeveelheden vervuild water in een gebied terecht kunnen komen. In Eerbeek is

de leiding drie keer in een half jaar tijd geknapt. Daarbij stonden sommige akkers in korte tijd helemaal onder vervuild water. In een worst case scenario kan de uitstroom van vervuild water op zo'n 450 kubieke meter per uur neerkomen. Als deze grote hoeveelheid vervuild water (vol met stikstof) in het gebied komt, is de impact daarvan zo groot dat op vrij korte termijn de heide, en dus ook de hagedissen verdwijnen. Dit laatste zal door versnelde vergrassing en verbossing van het gebied ontstaan, maar het is goed mogelijk dat het vervuilde water zelf ook al hagedissen doodt. Als de werkzaamheden niet uitgevoerd worden, dan bestaat de kans dat op korte termijn de natuur op het terrein ernstig beschadigd raakt. Bij het niet uitvoeren van de werkzaamheden kunnen effecten op populaties van de twee hagedissensoorten zeer groot worden.

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat de belangen 'bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van natuurlijke habitats', 'volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' en voor wat betreft de levendbarende hagedis de belangen 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied' en 'algemeen belang' voldoende onderbouwd zijn om opzettelijk verstoren, opzettelijk doden en beschadigen/vernielen van leefgebied van de zandhagedis en het opzettelijk doden en beschadigen/vernielen van leefgebied van de levendbarende hagedis te rechtvaardigen.

Alternatievenafweging

Een alternatieve locatie voor de werkzaamheden is niet mogelijk, omdat het voornemen door de ligging van de persleiding locatie-gebonden is. De persleiding die onder de grond ligt op defensieterrein 'de Vlasakkers' moet verwijderd worden.

Er zijn geen alternatieve werkwijzen voor handen die een geringer effect hebben op de aanwezige beschermde natuurwaarden. De voorgestelde werkwijze is het beste toegespitst op deze natuurwaarden en houdt daar ook zo goed als mogelijk rekening mee. Een alternatieve werkwijze leidt er toe dat meer natuurwaarden worden aangetast. Hoewel een gestuurde boring mogelijk een alternatieve werkwijze is om een nieuwe persleiding te plaatsen, is deze werkwijze niet voldoende om de oude persleiding te verwijderen. Daarnaast zou gekozen kunnen worden om eerst een gestuurde boring te doen om op een later moment pas de oude persleiding te verwijderen. Dit is echter niet gewenst aangezien dit tweemaal leidt tot verstoring van het gebied en mogelijk negatieve effecten op beschermde natuurwaarden. Hierdoor is een alternatieve werkwijze niet mogelijk.

Met de planning zoals deze in het activiteitenplan wordt besproken, wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met kwetsbare perioden van beschermde natuurwaarden. Een alternatieve planning zou daarom altijd resulteren in meer of grotere negatieve effecten op deze beschermde natuurwaarden.

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven mogelijk die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

VI. Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij u ontheffing als bedoeld in artikel 3.5, eerste lid van de wet en artikel 3.10, eerste lid, van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden, deze treft u aan in de bijlage bij dit besluit.

VII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb- adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

VIII. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op het moment van bekendmaking door uitreiking of verzending aan de aanvrager. Van het besluit wordt mededeling gedaan op de website www.officielebekendmakingen.nl

IX. Overleg en informatie

Er kan tevens vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of milieudienst, als u dit nog niet heeft gedaan.

Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

Voor meer informatie verwijzen wij u naar onze website www.provincie-utrecht.nl.

X. Verzending

Dit besluit wordt verzonden aan de aanvrager van de ontheffing. Een afschrift van deze ontheffing wordt verzonden aan:

- RUD Utrecht, Postbus 85242, 3508 AE Utrecht.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

Mevr. mr. S.L. Munsel
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Leefomgeving

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van waterschap Vallei en Veluwe op 31 augustus 2018, en de aanvullingen hierop van 4 september 2018 en 6 september 2018, gelet op de artikelen 3.8 en 3.10 van de Wet natuurbescherming,

Verlenen Gedeputeerde Staten van provincie Utrecht hierbij aan:

Naam: Waterschap Vallei en Veluwe

Adres: Postbus 4142

Postcode en woonplaats: 7320 AC Apeldoorn

Ontheffing 81DA246C voor het tijdvak van: 10 september 2018 tot en met 31 oktober 2019

van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden, vangen, opzettelijk verstoren en beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de zandhagedis (*Lacerta agilis*);

van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.10, eerste lid, aanhef en onder a en b van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden, vangen en opzettelijk beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft een deel van het militair oefenterrein 'de Vlasakkers' te midden van de gemeentes/woonkernen van Amersfoort, Soest en Zeist (zie bijlage 2 bij dit besluit).

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, voorafgaand aan de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen, het meldingsformulier 'aanvang werkzaamheden'¹ volledig in te vullen en naar de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht te sturen. Bij de melding dient het werkprotocol zoals omschreven in voorschrift 11 bijgevoegd te zijn.

Specifieke voorschriften

7. Tijdens de werkzaamheden dient een logboek te worden bijgehouden. In het logboek dienen gemaakte ecologische keuzes vastgelegd te worden zoals goedkeuring / vrijgeven door een ecooloog, afwijkingen van het ecologisch werkprotocol en gekozen mitigerende maatregelen en de locatie daarvan. In het logboek worden in ieder geval de relevante resultaten van de uitgevoerde handelingen geregistreerd. Het logboek dient bijgevoegd te worden bij de melding gereedkomen werkzaamheden.
8. De maatregelen, genoemd in hoofdstuk 5 van het bij de aanvraag gevoegde activiteitenplan van 30 augustus 2018 dienen te worden opgevolgd, alsmede de maatregelen genoemd in de aanvullende e-mail van 6 september 2018 (zie bijlage 3 bij dit besluit).
9. De gevangen exemplaren van de zandhagedis en de levendbarende hagedis dienen overgezet te worden naar een voor de soort geschikt habitat buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden.

¹ Zie website van de RUD Utrecht: <https://www.rudutrecht.nl/diensten/natuur/soortenbescherming/>

10. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
11. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin minstens de voorschriften uit deze ontheffing. Het werkprotocol dient (aanvullend) de volgende aspecten te omschrijven:
  - a. Omschrijving van het plangebied, inclusief kaart;
  - b. Activiteiten/werkzaamheden die uitgevoerd worden (inclusief planning);
  - c. Maatregelen die getroffen zijn/worden (locatie op kaart en datum/tijd);
  - d. Wie is de begeleidende ecoloog (inclusief contactgegevens);
  - e. Welke activiteiten zijn/worden door de ecoloog begeleid;
  - f. Hoe er wordt/is omgegaan met onverwachte (beschermde) soorten binnen het plangebied.
12. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
13. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl.

Bijlage 2 kaart planlocatie

Figuur 2.1 Het plangebied waarin werkzaamheden worden uitgevoerd waarin met groene tekens wordt aangegeven welke delen het eerst aangepakt worden.

5 Mitigerende maatregelen

Dit hoofdstuk bespreekt de mitigerende maatregelen die genomen worden om de negatieve effecten op beschermde soorten zoveel als mogelijk te voorkomen/beperken.

5.1 Maatregelen

5.1.1 Algemeen

De werkzaamheden op heidedelen in het plangebied, worden uitgevoerd in het begin van 2019. Voorafgaand aan die werkzaamheden dienen de mitigerende maatregelen uitgevoerd te zijn. Beide hagedissen trekken (afhankelijk van het weer) vanaf half september tot oktober richting winterverblijfplaatsen (Creemers et al. 2009). Deze winterverblijfplaatsen kunnen zich zowel in, als buiten het tracé bevinden. De winterverblijfplaatsen bestaan voornamelijk uit oude muizenholen en kunnen tot in de eerste meters van bossen worden gebruikt. Dit is de periode waarin zowel adulte als jonge dieren relatief mobiel zijn. Door dieren gedurende deze periode te onderscheppen en over te plaatsen naar delen waar geen werkzaamheden beoogd zijn, kan voorkomen worden dat hagedissen gedood worden tijdens de werkzaamheden.

5.1.2 Reptielenraster

Het onderscheppen van deze dieren is mogelijk door een keerscherm (ook bekend als 'reptielenraster', als variant op het 'amfibieënscherm') te plaatsen rondom het tracé waar gegraven gaat worden. Belangrijk is om alle terreindelen waarop gewerkt of gereden gaat worden, af te rasteren met het keerscherm. Het keerscherm bestaat uit glad, dik plastic dat aaneengesloten rond het tracé staat. Het plastic moeten aan de volgende eisen voldoen;

- Het moet 50 cm hoog zijn;
- Het moet 10 cm in de grond ingegraven zijn;
- Bevestigingspaaltjes moeten aan de kant staan waar reptielen weggehouden worden, dus aan de kant van de werkzaamheden. Zo kan voorkomen worden dat hagedissen over de paaltjes kruipend terug in het tracé belanden;
- Het mag geen gaten bevatten bij bevestiging van verschillende delen van het plastic. Verschillende delen moeten met een overlap aan elkaar bevestigd worden;
- Het moet voor aanvang van de werkzaamheden gecontroleerd en goedgekeurd worden door een ter zake kundige ecooloog;
- Ten tijde van de werkzaamheden moet het scherm door een ecooloog periodiek (eens in de twee weken) gecontroleerd worden op gebreken. In geval van vermoeden van gebreken door bijvoorbeeld weersomstandigheden, kan deze periodieke controle aangevuld worden met een extra controle.

5.1.3 Afvangen exemplaren

Aan de randen van het tracé moeten aan de binnenkant van het 'reptielenraster' emmers ingegraven worden. Deze moeten periodiek gecontroleerd worden op de aanwezigheid van reptielen. Deze controles moeten iedere ochtend en avond uitgevoerd worden gedurende een periode van drie weken. Afhankelijk van de vangsten kan deze periode korter of langer uitvallen. Belangrijk is dat de emmers uitgevoerd worden met kleine gaatjes in de onderkant zodat

eventuele regen er doorheen kan. Daarnaast dienen de randen van de emmers precies gelijk te zijn aan het maaiveld zodat de bovenrand van de emmer naadloos aansluit op het maaiveld. De afstand tussen verschillende emmers dient vijf meter te bedragen. De emmers worden aan beide kanten van het tracé tegen het reptielenscherm aan ingegraven. Reptielen die door het scherm omgekeerd worden, zullen hierdoor snel in de emmers vallen. Bij aanwezigheid van hagedissen in de emmers, worden deze overgezet naar delen van het terrein waar geen werkzaamheden worden uitgevoerd.

5.1.4 Ongeschikt maken van plangebied

Om te voorkomen dat hagedissen binnen het reptielenraster overwinteren, moeten alle schuilplaatsen (grote takken/boomstronken) verwijderd worden uit het tracé. Daarbij is het noodzakelijk om de vegetatie kort te maaien. Zo worden reptielen gedwongen om naar andere plaatsen te trekken voor de overwintering. Dit bevordert de kans dat reptielen uit het tracé weggevangen kunnen worden.

5.1.5 Ecologische begeleiding

De werkzaamheden moeten begeleid worden door een ter zake kundige ecooloog. Deze bepaald in het veld of de genomen maatregelen voldoende zijn uitgevoerd. De deskundige ecooloog zal voorafgaand aan de werkzaamheden het reptielenscherm controleren. Bij eventuele gebreken kan voor de start van de werkzaamheden ingegrepen worden. Ook geeft de ter zake kundige ecooloog het gebied vrij als redelijkerwijs aangetoond kan worden dat geen reptielen meer in het plangebied aanwezig zijn.

5.1.6 Gebied wederom geschikt maken

Na uitvoering van de werkzaamheden kan het reptielenraster verwijderd worden. Door op de kale grond die overblijft heidemaaisel te verspreiden, kan jonge heide ontstaan. Zo kan een jonge structuur ontstaan die de structuurrijkheid van het gebied ten goede komt. Dit is voor zowel de zandhagedis als de levendbarende hagedis van belang aangezien beide soorten gedijen in gebieden met een hoge structuurrijkheid.

Delen van het tracé zullen ook voor een tijd in open zand voorzien dat kan functioneren als voortplantingsplaats voor de zandhagedis. In feite betreft de ontgraving een beheermaatregel die ervoor zorgt dat de heide niet dichtgroeit met pijpenstrootje en/of bosopslag. Doordat de ontgraving in een lange strook over het terrein loopt, komt er een groot oppervlak terug waarop een overgang van oude naar jonge heideplanten te vinden zal zijn. De werkzaamheden kunnen daardoor positief uitpakken voor beide hagedissensoorten.

5.2 Periodisering van de maatregelen

De maatregelen uit paragraaf 5.1, waaronder het plaatsen van het reptielenraster, dienen vanaf 15 september werkend in het gebied aanwezig moeten zijn. Dit wijkt af van de periodes die genoemd staan in de kennisdocumenten van BIJ12. De afwijking kent echter een goed reden. De minst kwetsbare periode van de reptielen wordt van 1 april tot 15 mei genoemd. In deze periode zijn op het terrein echter veel andere natuurwaarden, waaronder broedvogels aanwezig. Als dus

in die periode gewerkt wordt, kan niet voorkomen worden dat in gebruik zijnde nesten van broedvogels verstoord en/of vernietigd worden. De beste periode om hagedissen te vangen is de periode van maart tot juni. Hierbij is het eerste deel van deze periode met name voor zandhagedis geschikt en het tweede deel voor levendbarende hagedis. Voor de bovengenoemde werkzaamheden wordt echter afgeweken van deze periode.

Omdat het voor de werkzaamheden nodig is dat alle dieren weggevangen worden, is ook de vangst van juveniele dieren noodzakelijk. Het vangen van juveniele dieren is gemakkelijker dan het wegvangen van adulte dieren (BIJ 12, 2017). Juveniele dieren worden naar mate ze ouder worden, minder makkelijk te vangen. Daarom kan het handig zijn om juveniele dieren in het eerste levensjaar al te vangen. Deze juveniele dieren worden in de zomer geboren en gaan in het najaar de eerste winterrust tegemoet. Voor deze winterrust moeten zowel de adulte als juveniele dieren zichzelf verplaatsen naar winterverblijven. Gedurende deze 'migratieperiode' zijn de dieren dus relatief mobiel. In deze periode is het dan ook aannemelijk dat vrijwel alle dieren gevangen kunnen worden. Hiervoor dient wel het plangebied ongeschikt gemaakt te worden als winterverblijf door het kort maaien van de vegetatie en weghalen van boomstronken e.d. De periode waarin de zandhagedis migreert naar wintergebied, begint in de tweede helft van september en eindigt globaal rond eind oktober. De periode waarin de levendbarende hagedis migreert, begint vanaf half oktober en loopt afhankelijk van het weer tot in november door.

Door gebruik te maken van deze periode, kunnen migrerende hagedissen onderschept worden om overgeplaatst te worden naar plaatsen waar geen werkzaamheden uitgevoerd worden. Hierdoor kan er redelijkerwijs vanuit gegaan worden dat zoveel hagedissen als mogelijk, en zo niet alle hagedissen uit het tracé worden afgevangen. Hiermee kan zoveel als mogelijk voorkomen worden dat negatieve effecten op zandhagedis en levendbarende hagedis optreden.

Het reptielenraster moet zo lang blijven staan als de werkzaamheden uitgevoerd worden. Hierdoor wordt voorkomen dat reptielen opnieuw in het tracé kunnen komen. Tijdens de werkzaamheden in de winter kunnen eventueel wel openingen in het scherm gemaakt worden. Deze zijn nodig om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Het aantal in en uitrijplaatsen moeten tot een minimum worden beperkt. De vormgeving van deze locaties moet met de ter zake kundige worden afgestemd. Omdat in de winter (periode van half oktober tot half maart) de reptielen niet actief zijn, is uit te sluiten dat een opening in het scherm in die periode problemen kan veroorzaken. Het is dan ook mogelijk om het scherm in de winter te verwijderen en zo nodig vóór de actieve periode van de hagedissen weer te plaatsen.

Als het reptielenraster niet vóór de genoemde periode gerealiseerd kan zijn, dan dienen de werkzaamheden ten minste uitgesteld te worden tot de volgende geschikte periode waarin reptielen weggevangen kunnen worden. Dit dient in overleg met een ter zake kundige besproken te worden.

5.3 Locatie van de mitigatie

Het plaatsen van het reptielenscherm moet gebeuren rond het gehele tracé voor zover dat op de heide aanwezig is. Ook overgangen van heide naar bos moeten hierbij meegenomen worden. Vooral de levendbarende hagedis komt juist op deze overgangen veel voor, maar ook de zandhagedis maakt gebruik van deze overgangen. Voor het gemak kan gekozen worden om het gehele tracé uit te voeren met reptielenscherm. Op de kaart op de volgende pagina (in klein) en kaarten in bijlage 1 (in groot) is weergegeven waar het reptielenscherm op zijn minst geplaatst dient te worden.

Op wegen en paden wordt geen reptielenscherm geplaatst. Dit zijn wegen en paden die zeer regelmatig bereden en belopen worden tijdens oefeningen van defensie. Hier rijden zware wagens en machines overheen. Zware wagens en machines rijden echter alleen over de paden en wegen in het gebied en niet door de heideterreinen. Hierop wordt alleen gelopen door militairen. Hoewel sporadisch een hagedis op de wegen en paden aanwezig is, is uit te sluiten dat dit overwinteringsplaatsen zijn van de soorten. Het is dan ook niet zinvol om hier een reptielenscherm te plaatsen.

5.4 Voorkomen van negatieve effecten op andere (beschermde) soorten

5.4.1 Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen in het plangebied is ten tijde van schrijven van dit activiteitenplan nog in volle gang. Omdat de uitkomsten nog niet duidelijk zijn, moet bij de voorgestelde mitigatie rekening gehouden worden met vleermuizen. Hetzelfde geldt voor eventueel andere aanwezige beschermde natuurwaarden zoals nachtzwaluwen.

Negatieve effecten op vleermuizen door de in de winter beoogde werkzaamheden zijn op voorhand uit te sluiten. Vleermuizen houden een winterslaap waardoor negatieve effecten van het vervangen van de persleiding op de heide in de winter is uit te sluiten. De werkzaamheden die voorafgaand aan het vervangen van de persleiding plaatsvinden, kunnen wel verstorende effecten hebben. De werkzaamheden die worden uitgevoerd voor het reptielenscherm, vinden namelijk plaats in de actieve periode van vleermuizen. Het is echter uit te sluiten dat deze werkzaamheden negatieve effecten hebben op deze soorten. De werkzaamheden worden namelijk overdag uitgevoerd en hebben betrekking op de heide. Op de heide zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen mogelijk vanwege het afwezig zijn van bebouwing en bomen met holtes. Er wordt tevens geen nachtelijke verlichting geplaatst ter plaatse van de werkzaamheden. Vleermuizen kunnen het plangebied en de omgeving daarvan tijdens en direct na de werkzaamheden onverstoord blijven gebruiken.

5.4.2 Nachtzwaluw

In het plangebied broeden een relatief groot aantal nachtzwaluwen op de heide. De nachtzwaluw is een grondbroeder en nesten, eieren en jongen liggen daardoor onbeschermd op de grond. Doordat de heide wordt afgegraven bestaat het gevaar dat nesten vernield en/of individuen gedood worden. De werkzaamheden worden echter vanaf half september en verder in het najaar uitgevoerd. De nachtzwaluw vertrekt vanaf begin september richting Afrika (Kleunen et al. 2005). Aannemelijk is dus dat er in september geen jonge nachtzwaluwen meer aanwezig zijn in het gebied. Alle nachtzwaluwen die in september nog aanwezig zijn, zijn mobiel en kunnen wegvliegen als de werkzaamheden starten. Het vernietigen van in gebruik zijnde nesten is in deze periode dan ook uit te sluiten. Aangezien de werkzaamheden pas half september starten, kan uitgesloten worden dat de werkzaamheden negatieve effecten hebben op nachtzwaluwen.

5.4.3 Algemene broedvogels

Ook negatieve effecten op andere broedvogels in het plangebied kunnen uitgesloten worden vanwege de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden. Er zijn half september geen soorten meer die nog op de heide broeden. Van andere soorten is tijdens de eerder uitgevoerde quickscan (Tauw, 2018a), nadere gebiedsscan (Tauw, 2018b) en nader onderzoek (Tauw, 2018c) al uitgesloten dat negatieve effecten optreden.

[REDACTED]
Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 6 september 2018 12:34
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: Aanvraag persleiding Soesterberg met zaakkenmerk Z-WNB-RI-REG-2018-1397

Ter aanvulling is hieronder een afbeelding van een soortgelijke kleine graafmachine:

Met hartelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Waterschap Vallei en Veluwe
Steenbokstraat 10 | Apeldoorn
Postbus 4142 | 7320 AC Apeldoorn
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 6 september 2018 12:29
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: Aanvraag persleiding Soesterberg met zaakkenmerk Z-WNB-RI-REG-2018-1397

Beste [REDACTED]

Naar aanleiding van ons telefonisch contact deze ochtend stuur ik de aanpak m.b.t. het plaatsen van de schermen.

- Ik wil beginnen met het verlengen van de termijn waarin we de schermen hebben staan. De schermen staan uiterlijk tot en met oktober 2019.
- De schermen worden geplaatst met een kleine graafmachine. We kunnen het tracé bereiken via de asfaltwegen en volgen vanaf daar het tracé.
- De schermen zullen blijven staan tot na de voltooiing van de werkzaamheden, zodat de zandhagedissen en levend barende hagedissen niet het tracé in kunnen gaan tijdens de werkzaamheden.

Ik hoop dat u hiermee voldoende informatie heeft. Mocht dit niet het geval zijn, dan heeft u mijn telefoonnummer.

Met hartelijke groet,

Waterschap Vallei en Veluwe
Steenbokstraat 10 | Apeldoorn
Postbus 4142 | 7320 AC Apeldoorn

Waterschap Vallei en Veluwe zorgt voor veilige dijken, schoon en voldoende oppervlaktewater en gezuiverd afvalwater in het gebied tussen IJssel, Nederrijn, Utrechtse Heuvelrug en Randmeren. Samenwerken en vernieuwen zijn essentieel in ons werk.